

ที่ พร 0037.3/ว 1๕๘7

ศาลากลางจังหวัดแพร่
ถนนไชยบูรณ์ พร 54000

24 พฤษภาคม 2553

เรื่อง แจ้งเตือนการระบาดของโรคไข้เลือดออกและแนวทางการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค
ในช่วงก่อนฤดูการระบาด ปี 2553

เรียน นายอำเภอทุกอำเภอ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ นายกเทศมนตรีเมืองแพร่

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. แนวทางการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกช่วงก่อนฤดูการระบาด
จำนวน 1 ชุด
 2. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเป็นเหตุรำคาญ
จำนวน 1 ชุด
 3. ตัวอย่างคำสั่งให้ปรับปรุงแก้ไขการก่อเหตุรำคาญ (กรณีเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย)
จำนวน 1 ชุด

ด้วยได้รับแจ้งจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นว่า ด้วยสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในปี 2553 จากรายงานโรคเร่งด่วน (E2) ณ วันที่ 20 มีนาคม 2553 มีผู้ป่วยสะสมจำนวน 8,504 ราย อัตราป่วย 13.42 ต่อประชากรแสนคน เสียชีวิต 13 ราย อัตราป่วยตายเป็นร้อยละ 0.15 ซึ่งอัตราป่วยเพิ่มขึ้นจากปี 2552 ณ ช่วงเวลาเดียวกันถึงร้อยละ 69.94 พบสูงในกลุ่มเด็กและผู้ใหญ่วัยทำงาน หากไม่ได้รับดำเนินการป้องกันควบคุมโรคอย่างเร่งด่วนแล้วเมื่อเข้าสู่ช่วงฤดูฝน อาจเกิดการระบาดใหญ่ของโรคได้

เพื่อให้การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในช่วงก่อนฤดูการระบาด และสามารถดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกพื้นที่ จึงขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการดังนี้

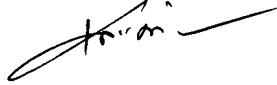
1. ดำเนินการตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกก่อนฤดูการระบาด อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในชุมชน โรงเรียน ศูนย์เด็กเล็ก สถานบริการสาธารณสุขและสถานีนขนส่ง

/ 2. พิจารณา...

2. พิจารณาสันบสนุนงบประมาณ บุคลากร และวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็น โดยถือปฏิบัติตามระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นพี่เลี้ยงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป สำหรับอำเภอให้แจ้งเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ทราบด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายเสรี คำภีร์ธัมโม)
ของผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด

กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น

โทร./โทรสาร 054 – 534504 – 5 ต่อ 12

แนวทางการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกก่อนฤดูกาลระบาด สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเทศบาล

การป้องกันโรคสมองหน้า

การดำเนินงานที่สำคัญที่สุดในการควบคุมไข้เลือดออก คือ การป้องกันโรคสมองหน้าซึ่งต้องดำเนินการก่อนโรคเกิด หากเกิดการระบาดแล้วการควบคุมจะทำได้ลำบาก และสูญเสียงบประมาณในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น

พื้นที่เป้าหมายของการป้องกันโรคสมองหน้า คือ หมู่บ้าน และชุมชนทุกแห่ง ไม่มีพื้นที่ยกเว้น เพราะในปัจจุบันโรคได้แพร่กระจายไปในพื้นที่เกือบทุกแห่งทั่วประเทศแล้ว การดำเนินงานป้องกันโรคควรปฏิบัติงานตามมาตรการป้องกันโรคสมองหน้า ดังนี้

1. ให้สุขศึกษาแก่ประชาชน เป็นการให้ความรู้ในเรื่องสาเหตุ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการป่วย เพื่อจะได้ป้องกันบุตรหลานของตนมิให้ป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกได้ โดยการจัดการบ้านเรือนของตนไม่ให้มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุง และเป็นที่อยู่อาศัยของยุงลายรวมถึงวิธีการปฏิบัติเมื่อสงสัยว่าบุตรหลานจะป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก การให้สุขศึกษาแก่ประชาชนอาจทำได้หลายวิธี คือ

- ใช้สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เสียงตามสาย และหอกระจายข่าว
- โรงเรียน โดยให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกแก่นักเรียน หรือครูอาจารย์ที่สอนเพื่อให้นำไปถ่ายทอดแก่เด็กนักเรียน และเน้นให้เด็กนักเรียนนำไปปฏิบัติที่บ้าน
- แจกเอกสารสุขศึกษา ตามสถานที่ เช่น สถานีขนส่ง รถประจำทาง รถไฟ รถปรับอากาศ ซึ่งประชาชนมักจะมาชุมนุมกันมาก ๆ
- ให้สุขศึกษาแก่ประชาชนที่มารับบริการที่สถานบริการ และเมื่อออกไปปฏิบัติงานในท้องที่
- ขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการในท้องที่ ให้ช่วยเผยแพร่ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก
- ขอความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่น หรือจากพระหรือผู้นำทางศาสนาในท้องที่

การให้สุขศึกษาจะได้ผลดี จะต้องให้ข้อมูลความรู้ที่เหมาะสมกับผู้รับอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ จนประชาชนเกิดความเข้าใจ ค้นเคย และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันจนเป็นปกติวิสัย

2. การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย หากบ้านหรือชุมชนใดไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ชุมชนนั้นก็จะมียุงลายที่จะนำเชื้อไวรัสไข้เลือดออกมาติดถึงคนได้ ดังนั้น การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย จึงเป็นการกำจัดต้นเหตุของการเกิดโรคไข้เลือดออกอย่างแท้จริง โดยมีวิธีการดังนี้

2.1. วิธีทางกายภาพ ได้แก่ การปิดภาชนะเก็บน้ำด้วยฝาปิดเพื่อป้องกันไม่ให้ยุงลายเข้าไปวางไข่ได้ สำหรับภาชนะเก็บน้ำที่ยังไม่ต้องใช้น้ำอาจจะใช้ผ้ามุ้ง ผ้ายางหรือพลาสติกปิดและมัดไว้ สำหรับภาชนะที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ควรคว่ำไว้มิให้รองรับน้ำ หรือการเปลี่ยนน้ำในภาชนะต่างๆ ทุก 7 วัน เพื่อจะไม่กลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ทั้งนี้ รวมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกัน

**โรคไข้เลือดออกโดยเน้นการกำจัดแหล่งขยะที่มีเศษภาชนะซึ่งน้ำได้ เช่น เศษวัสดุ ภาชนะ
กระป๋อง ขวดน้ำ ถุงพลาสติก เป็นต้น**

2.2.วิธีทางชีวภาพ คือ การปล่อยปลากินลูกน้ำ เช่น ปลาหางนกยูง ปลาสอด จำนวน 2-4 ตัว หรือไรน้ำ ลงในภาชนะเก็บน้ำใช้ที่ปิดฝาไม่ได้ หากปลาบางตัวตายก็ใส่ตัวใหม่ทดแทน การปล่อยปลา
กินลูกน้ำเป็นวิธีที่ง่ายประหยัดและปลอดภัย

2.3.วิธีทางเคมี สารเคมีที่ใช้ฆ่าลูกน้ำยุงลายซึ่งองค์การอนามัยโลกแนะนำและรับรองความ
ปลอดภัย คือ ทรายที่มีฟอส ซึ่งสามารถฆ่าลูกน้ำยุงลายภายใน 2 - 3 ชั่วโมง ยกเว้นในระยะตัวโม่ง และ
จะคงฤทธิ์ได้นานถึง 3 เดือน แต่ควรใช้เฉพาะกับภาชนะเก็บน้ำที่ไม่สามารถปิดหรือใส่ปลากินลูกน้ำได้
เพื่อเป็นการประหยัด

3. การพ่นเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย

เป็นวิธีควบคุมยุงลายที่ได้ผลดี แต่ให้ผลเพียงระยะสั้น นอกจากนี้ยังมีข้อด้อย คือ ราคาแพง
ต้องใช้เครื่องมือพ่น และควรปฏิบัติโดยผู้ที่มีความรู้ เพราะเคมีภัณฑ์อาจเป็นพิษต่อคนและสัตว์เลี้ยง
และอาจทำให้เกิดการตีอยา ดังนั้น จึงควรใช้การพ่นเคมีภัณฑ์เฉพาะเมื่อจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น

3.1 สำหรับประชาชนทั่วไป หากควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบ้านและบริเวณบ้านโดยวิธี
ต่างๆ แล้ว ยังมียุงลายตัวเต็มวัยอยู่ อาจหาซื้อเคมีภัณฑ์กำจัดยุงที่มีขายตามท้องตลาดมาใช้ฉีดฆ่ายุง
ในบ้านเป็นครั้งคราว โดยปฏิบัติตามคำแนะนำการใช้ที่แนบมากับเคมีภัณฑ์นั้นอย่างเคร่งครัด

3.2 สำหรับเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมยุง การใช้เคมีภัณฑ์พ่นกำจัดยุงลายดำเนินการ
ใน 2 กรณี

กรณีแรก คือ การพ่นเคมีเพื่อควบคุมการระบาดของชุมชนเมื่อมีผู้ป่วยเกิดขึ้น เพื่อกำจัดยุงลาย
ที่มีเชื้อโรคไข้เลือดออกให้หมดไปโดยเร็วที่สุด ควรพ่นเคมีภายใน 24 ชั่วโมง เพื่อตัดวงจรการแพร่เชื้อ
โดยพ่นในบ้านผู้ป่วยและพื้นที่รอบบ้านผู้ป่วยในรัศมีอย่างน้อย 100 เมตร และพ่น 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน
(เพื่อกำจัดยุงลายชุดใหม่ ที่เกิดจากยุงลายชุดแรกที่มีชีวิตรอดและวางไข่ได้)

กรณีที่สอง คือ การพ่นเคมีเพื่อป้องกันโรคล่วงหน้า ควรดำเนินการเฉพาะพื้นที่ที่มีความเสี่ยง
ต่อการเกิดโรคสูง จัดเป็นมาตรการเสริมให้กับมาตรการหลัก คือการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
ถ้าหากควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ไม่จำเป็นต้องพ่นเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย

การพ่นเคมีกำจัดยุงลายไม่ว่าโดยวิธีใด จะมีผลลดจำนวนยุงได้เพียงระยะสั้น
จำเป็นต้องมีการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายร่วมด้วยเสมอ

วิธีการพ่นเคมีกำจัดยุงลาย ที่ใช้กันทั่วไปมี 2 วิธี คือ

1.การพ่นฝอยละออง หรือ ยู แอล วี (Ultra Low Volume) น้ำยาเคมีจะถูกพ่นจากเครื่องพ่น
โดยแรงอัดอากาศผ่านรูพ่น กระจายออกมาเป็นฝอยละอองขนาดเล็กมากกระจายอยู่ในอากาศแล้วอาศัย
กระแสลมพัดพาเข้าไปในบ้านเรือน จึงต้องเปิดประตูหน้าต่างขณะพ่นเพื่อให้สัมผัสกับตัวยุงในบ้าน

2.การพ่นหมอกควัน น้ำยาเคมีจะถูกพ่นโดยอาศัยอากาศร้อนช่วยในการแตกตัวของสารเคมี จากเครื่องพ่นกลายเป็นหมอกควันฟุ้งกระจาย วิธีการพ่นหมอกควันกำจัดยุงให้ได้ผลดี จะต้องอบควัน ในบ้านอย่างน้อย 30 นาที จึงต้องปิดประตูหน้าต่างทุกบานให้มิดชิด คนและสัตว์เลี้ยงทุกชนิดจะต้อง ออกมาอยู่นอกบ้าน สำหรับอาหาร ควรปกปิดให้มิดชิด

การพ่นเคมีกำจัดยุง ไม่ว่าจะใช้เครื่องพ่นแบบใดก็ตามจะต้องดำเนินการในช่วงเวลากลางวัน ที่ยุงลายออกหากิน การพ่นเคมีต้องทำอย่างระมัดระวัง เพื่อลดอันตรายต่อเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการพ่น ประชาชนและสัตว์เลี้ยง โดย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติควรมีสิ่งป้องกันตัว เช่น สวมเสื้อผ้าหนาๆ สวมใส่ หน้ากากปิดปากและจมูกให้มิดชิด และปฏิบัติให้ถูกวิธีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุมยุงได้ดี ก่อนพ่นเคมีจะต้องประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า โดยแจ้งให้เจ้าของบ้านและบ้านใกล้เคียงได้รับทราบเพื่อ ป้องกันผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากการพ่นเคมี

สารเคมีที่ใช้ในการควบคุมแมลงพาหะนำโรค ควรเป็นสารเคมีที่มีประสิทธิภาพสูงในการกำจัด แมลง แต่มีพิษน้อยต่อคนและสัตว์เลี้ยง และควรมีคุณสมบัติทำให้แมลงตายทันทีเมื่อแมลงโดนสัมผัสด้วย สารเคมีนั้น แต่ให้มีฤทธิ์ตกค้างนาน วิธีการเก็บสารเคมีต้องเก็บรักษาให้ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดอันตราย และให้สารเคมีคงสภาพได้นานที่สุด ไม่เสื่อมคุณภาพ ซึ่งจะทำให้ควบคุมยุงไม่ได้ผล

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง กำหนดให้แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเป็นเหตุรำคาญและแต่งตั้งเจ้าพนักงานสาธารณสุขเพิ่มเติม

โดยที่ปรากฏว่าโรคไข้เลือดออกได้มีการแพร่ระบาดอย่างกว้างขวาง และมียุงลายเป็นพาหะของโรคที่สำคัญ จึงเห็นสมควรกำหนดให้แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเป็นเหตุรำคาญและแต่งตั้งเจ้าพนักงานสาธารณสุขเพิ่มเติม เพื่อการปฏิบัติการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายดังกล่าว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 25(5) และมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ในประกาศนี้

“อาคาร” หมายความว่า ตึก บ้าน เรือน โรง ร้าน แพ คลังสินค้า สำนักงาน หรือสิ่งที่สร้างขึ้นอย่างอื่นซึ่งบุคคลอาจเข้าอยู่หรือเข้าใช้สอยได้

“ภาชนะที่มีน้ำขัง” หมายความว่า อุปกรณ์ ของใช้ สิ่งของที่ใช้อยู่ในอาคารหรือนอกอาคาร และมีน้ำขังอยู่ เช่น โถง/ตุ่มน้ำ ถังซีเมนต์ในห้องน้ำ แจกัน ภาชนะเลี้ยงปลูต่าง ถ้วยรองขาตู้ จานรองกระถางต้นไม้ อ่างบัว อ่างเลี้ยงปลา เป็นต้น

“เศษวัสดุที่มีน้ำขัง” หมายความว่า มูลฝอยหรือเศษสิ่งของที่มีได้ใช้แล้วในอาคารหรือนอกอาคาร และมีน้ำขังอยู่ เช่น กระจัง ยางรถยนต์เก่า ไท กระถาง ขวด เป็นต้น หรือชิ้นส่วนของวัสดุดังกล่าวที่มีน้ำขังอยู่

“แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย” หมายความว่า แหล่งที่ตรวจพบลูกน้ำหรือตัวโม่งยุงลายตั้งแต่หนึ่งตัวขึ้นไป

ข้อ 2 อาคารหรือสถานที่ใดๆ ที่มีภาชนะหรือเศษวัสดุที่มีน้ำขังจนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ

ข้อ 3 ให้บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการควบคุมโรคตั้งแต่ระดับ 5 ขึ้นไป ประจํางานควบคุมโรคติดต่อทั่วไป กลุ่มงานส่งเสริมวิชาการและบริการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

ข้อ 4 ประกาศฉบับนี้ให้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 25 มิถุนายน 2545

(ลงชื่อ) สุตารัตน์ เกยุราพันธุ์

(นางสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

คำสั่งให้ปรับปรุงแก้ไขการก่อเหตุรำคาญ
(กรณีเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย)

ที่...../..... สำนักงานเทศบาล (หรือที่ทำการ อบต.).....

วันที่ เดือน พ.ศ.....

เรื่อง คำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นให้ระงับเหตุรำคาญ

เรียน

ตามที่ (เทศบาล.../อบต.../เจ้าพนักงาน...) ได้ตรวจพบว่าอาคาร (หรือสถานที่) ที่ท่านเป็นเจ้าของ (หรือครอบครอง) มีลักษณะ (อะไร)...(หรือเศษวัสดุ(อะไร)...) ซึ่งมีน้ำขังจนทำให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายซึ่งเป็นพาหะของโรคไข้เลือดออก อันเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน จึงถือว่าเป็นเหตุรำคาญตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ที่ .../... เรื่อง กำหนดให้แหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเป็นเหตุรำคาญฯ ตามบทบัญญัติมาตรา 25(5) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ประกอบกับเจ้าพนักงาน...(ท้องถิ่น/สาธารณสุข/ผู้ได้รับการแต่งตั้ง) ได้ตรวจแนะนำตามอำนาจหน้าที่ มาตรา 44(3) แล้ว ปรากฏว่าท่านมิได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของเจ้าพนักงาน.....ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำแนะนำ นั้น (เป็นข้อสนับสนุนให้ใช้ดุลยพินิจออกคำสั่งนี้ ซึ่งอาจมีเหตุผลอื่นก็ได้ตามข้อเท็จจริง)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 28 (หรือมาตรา 27 แล้วแต่กรณี) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 จึงมีคำสั่งให้ท่านปรับปรุงแก้ไขและระงับเหตุรำคาญ ดังนี้

- (1)
- (2)

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนด...วัน (ตามความเหมาะสมของเรื่อง) นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งนี้ หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาดังกล่าว จะมีความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 74

อนึ่งหากท่านไม่พอใจคำสั่งหรือเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการตามคำสั่งข้างต้นด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ตำแหน่ง.....เจ้าพนักงานท้องถิ่น